

Uredništvo: ulica sv. Frančiška
A. 20, 1. nadstropje, Ljubljana
Telefon: 122-11, 122-12, 122-13
Za izposojnino mesečno 4 lra. posredniško

EDINOST

Posamezna številka v Trstu in okolici po 20 stotink. — Oglas se računa po 40 centih, in zbiranje, poslanec na vabilu po 1 l. — Oglas denarnih zavodov po 1.2 — Mali oglas po 20 st. beseda, majni pa 1.2 — Oglas naročnice in reklamacije se pošilja izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška A. 20, 1. nadstropje. — Telefon uredništva na upravo 11-57.

DIKTATURA

Zadnja fašistovska vira, ki je šla skozi vso Italijo je brez dvoma predznak večjih izprememb, ki se bodo v kratkem izvršile v italijanski notranji politiki. Vsaj tako kažejo vsi dogodi. In da se pojavljajo danes glasovi o diktaturi ni nič čudnega, sprito gospodarskega in političnega položaja dežele. Zakaj vzroki notranje krize so gospodarski in politični. Res pa je, da vplivajo več gospodarske razmere na politični razvoj, kakor pa politične na gospodarski. Zato je iskati prvi vzrok vsem važnejšim političnim dogodkom vendarle v gospodarskem položaju države in prebivalstva.

Država ima svoje potrebe, zato ima svoj proračun, ki je seveda odsevs splošno gospodarske krize. Vključ vsem napotkom državnih finančnikov, vključ vsem skrajno navitim državnim davčnim vijakom se državni primanjkljaj v zadnjem času ni nič zboljšal, narobe primanjkljaj je večji, kakor je bil predvidevan. Po štirih letih miru, ko so so vojni izdatki zniževali za milijarde, se državno gospodarstvo nahaja v velikih stiskah. Vojni dolgi, vojne odškodnine vseh oblik ter uničenje ogromnih vrednot po vojni pritiskajo na državo, da ne more ekaraj dihati pod tem finančnim pritiskom.

Vse velike reforme, ki naj bi bile po vojni državo postavile na novo zdravo gospodarsko pot, vse te reforme so ostale večidel na papirju, ali pa niso sploh se prišle v razpravo. Tako je na pr. vprašanje latifundij ostalo nerešeno.

Dokler je bila v Italiji socialistična stranka močna, so njihovi nasprotniki vseh barv trdili, da so socialisti krivi vseh neresnih povišev Italije. Socialisti so bili krivi neugodnemu zunanje-političnemu položaju, socialisti so bili krivi brezposelnosti, primanjkljaja državnega proračuna, padanja valute i. t. d. Tako da se je zdelo, kakor hitro se posreči komu sreči socialiste, da bo zasijalo solnce sreče Italiji.

Seveda, vsi oni, ki so temu verjeli, so se prevarili. Danes, ko v Italiji nihče več niti sanja ne o kakih revolucijah, ali o komunistizmu, ko je socialistična stranka potisnjena popolnoma v ozadje in nima nobene moči več, se nahaja dežela še vedno v hudi gospodarski stiski.

Vse dosedanje vlade so se izčrpavale v boju parlamentarnih intrig, vsaka vlada je bila izpostavljena samovoljnosti strank in pravi politični boj se je prenesel na ulico. V l. 1919. so vpili socialisti, da se je parlamentizem preživel in da je treba vpeljati nov družabni red, ki bo rešil deželo in človeštvo. Isto vpijejo danes fašisti, ki zahtevajo vsak dan bolj diktature. Oni pravijo, da je danes Italija v takem položaju, da se ne da nič opraviti brez diktature.

Če se danes o diktaturi toliko govori in piše, potem stoji na zares pred možnostjo, da se v kratkem izvrše izpremembe v ustavi.

Ali je mogoča danes diktatura v Italiji, kakera in kakšne posledice bi imela za deželo? To so vprašanja, ki si jih postavljajo razni politiki vočigled bližajočim se dogodkom.

Ustavno življenje v Italiji je doseglo svoj najvišji razvoj s sorazmernim volilnim redom. Ta reforma je bila izvršena v glavnem pod pritiskom povišnih dogodkov. Sorazmerni volilni red naj prinese Italiji nov parlament, nove sveže moči,

predstavnikove novih idej, ki bodo pokazali Italiji jasnino pot. Torej sorazmerni volilni red se je porodil iz potrebe, ker se je država nahajala tedaj v veliki politični krizi vsled proletarskega gibanja. In danes kriče sovražniki demokratizma, sovražniki proletarskih strank, da je sorazmerni volilni red kriv vsej mizeriji. Ta reforma, da se je slabo izkazala, ker je ustvarila več velikih strank poleg nebroj manjših. Te stranke pa se ne znajo povzpeti nad svoje strankarsko stališče, zato je parlament izgubil svojo veljavo. Dokaz za to so vedne vlade in parlamentarne krize. Zatorej proči s to slabo reformo! Parlament naj ostane, toda takšen naj bo, da bo mogoča trdna vladna večina.

Z drugimi besedami: napraviti je treba korak nazaj. Seveda, da govore za odpravo proporca same reakcionarne stranke, ki so prišle ob svojo diktatorsko oblast po uvedbi sorazmernega volilnega reda.

Najradikalnejši so pa oni, ki zahtevajo diktaturo. In za diktaturo so fašisti in vojaštvo. Če se torej govori o diktaturi, tedaj imamo pred očmi fašistovsko diktaturo z vojaškim režimom.

Kaj si obetajo pristaši diktature od diktatorske vlade? Predvsem silne reforme na gospodarskem polju, ki naj spravijo v red državne, deželne in občinske finance. To je pa mogoče doseči le, če se vzpostavijo državni obrati v aktivno stanje. Danes znaša na pr. primanjkljaj državnih železnice blizu ene milijarde lir. Velik primanjkljaj izkazuje pošta. Brzjav i. t. d. Ti primanjkljaji se dajo odpraviti le z dvema sredstvi in to sta: neusmiljeno skrajšanje služujočega osebja in znižanje plač.

Kateri parlament pa bi si upal nastopiti danes za znižanje plač železničarjev, ki jih je 230 tisoč in ki so organizirani v svojem sindikatu? Ta sindikat je najmočnejši in se ga vlada najbolj boji. Ta sindikat bi postal v slučaju kakšnega meznega boja najboljša opora in največje propagandno sredstvo sedaj skrhane socialistične stranke. Isto je z brzjavom, pošto i. t. d. Ako naj se doseže kaj proti sindikatom, je treba železne roke. Dalje bi treba posesti z birokracijo, uvedi nove davke, v zunanji politiki pa izsiliti, magari z rožljanjem sablje v sosednjih državah dovoljenje za emigracijo nadstevilnega delavstva. Zunanja politika bi morala energično stremeti za razširjenjem in izrabljanjem italijanske kolonialne posesti.

To so v glavnem načrti današnjih voditeljev diktatorskih strank v Italiji. V koliko in kako bi se dali ti načrti udeležiti, se ne more prerokovati. Izkušnja uči, da so v teoriji tudi težki načrti lahko izvedljivi, toda v praksi se pokažejo mnogokrat nemogoči, neizvedljivi in celo škodljivi.

Drugo vprašanje je, kako bi italijanska javnost in proletarske stranke sprejele diktaturo? Diktatura ima vedno nekaj odločnega na sebi. V današnjih časih bi tudi zelo neugodno vplivala na javnost in na množice. Nastalo bi splošno nezadovoljstvo in le z najbrezobzirnejšo strogostjo bi mogla diktatorska oblastva vzdrževati red. Dolgotrajno vladanje brez sodelovanja širših slojev pa rodi slabe uspehe. Posledice take vojaške diktature so se pokazale prav v črno v Avstro-Ogrski. Nasilniki so morali polagati pred vsem svetom račun za svoja blazna početja, ki so končno strovalile državo v prepad.

ležičarjem pomenili iznverbo besedi, ki jo je svečano dal ministrski predsednik in o kateri priča znani stavek v njegovih okrožnici. Na podlagi besede, dane od ministrskega predsednika, se je stavka ustavila in je bilo določeno dobrohotno stališče socialistične skupine v zbornici. Turati pravi, da ne more verjeti v izdajstvo brez primere, ki bi upravičilo vsako anarhijo proti preveč omanemu režimu. Turati zaključuje svojo brzojavko: »Zaupam v elementarno lojalnost italijanske vlade.«

Ministri s svoje strani pravijo, da jim ni nič znano o kakih obvezi ministrskega predsednika in da gre najbrž za kako nespornost. Seveda take izjave še bolj razburjajo javnost, ki že itak malo verjame mozem na vladi, pa naj pripadajo katerikoli stranki in nosijo katerikoli ime.

Končno se je javil tudi ministrski predsednik Facta, ki je potem agencije »Stefani« izdal to-le poročilo:

»Sprito pisanja listov o domnevnih obvezih s strani ministrskega predsednika Facte nasproti poslanec Modiglianiju in drugim socialističnim poslancom glede ustavitve zadnje stavke, stoji stvar takole: Poslanec Modigliani in dva njegova tovariša sta imela tekot stavke z namenom, da bi pomirjevalno posredovala v palači Viminale pogovor z ministrskim predsednikom Factom. Omenjena poslanca sta vedela, da namerava vlada izdati proglas na vse sloje za takojšnjo vrnitev na delo in vzpostavitev normalnega stanja in sta vsled tega prosila, da bi imel preglas pustljiv značaj. Po dolgi razpravi, tekot katere je ministrski predsednik izrecno izjavil, da vlada ne more nikakor odstopiti od strogega uveljavljanja zakona s tem, da napove že v naprej kako amnestijo, sta poslanca poudarila važnost te izjave in prosila, da bi vladni ukrepi ne pomenili ne represalij ne preganjanj. Ministrski predsednik je odgovoril, da bi se ne njegova ne kaka druga vlada nikdar ne mogla dati na represalije in preganjanja in da bo vlada imela vedno pred očmi pravico in pravičnost, ter da bo točno proučila dejstva in upoštevala vse okoliščine.

To je načelo, ki je bilo pisano v okrožnici, katero je ministrski predsednik pisal, ko je prišlo do pogovora in ki je bila potem sestavljena in objavljena v vseh listih.

Sicer pa je ministrski predsednik izrazil to svojo misel tudi v zbornici, ko je izjavil, da je stavka v javnih obratih poguba za državo in da se mora kaznovati.

Razen tega je tudi minister javnih del Riccio govoril v zbornici in senatu v zmislu pravičnosti, ponoviti misli v okrožnici ministrskega predsednika.

Stvari stoji torej tako. Ukrepi bodo vedno posledica vestnega in nepristranskega proučevanja.

Ministrski predsednik je poslal tudi poslancu Modiglianiju direkten odgovor na njegovo brzojavko. Odgovor se glasi: »Tvojo brzojavko sem prejel še-le snoči tukaj v Pinerolu. Zal mi je, ker bi ti bil rad takoj odgovoril. Spominjam se prav dobro najnega pogovora. Ti si bil izrazil upanje, da bi pomirjevalen nastop vlade lahko olajšal zaključitev stavke. Jaz nisem mogel pristati na to, da bi se odpovedal uveljavljanja zakona proti stavkarjem, ker bi se bilo to zdelo kot nedopustna preventivna amnestija. Na tvojo prošnjo, naj vlada ne nastopi z represalijami in preganjanjem, sem odgovoril, da vlada ne nastopa nikoli ne z enim ne z drugim in sem poudarjal, da se bo postopalo na podlagi pravice in pravičnosti. Besede v moji okrožnici izražajo točno to misel. To je zmisel najnega pogovora in na tej podlagi bo vlada določila svoje ukrepe.«

Kakor se vidi, se je ministrski predsednik precej spretno izvil, potrdil na eni strani, kar trde socialisti, namreč, da je obljubil, da vlada ne bo ukrenila nikakih represalij, poudarjajoč na drugi strani, da se stavke v javnih obratih morajo kaznovati. Socialisti bodo gotovo rekli, tudi po tej izjavi, da je ministrski predsednik prelojil častno besedo. Kaj pomeni to za predsednika vlade, je vsakemu jasno in zato vlada za nadaljni razvoj te »častne afere«, ki ima globok političen pomen, velikansko zanimanje. Socialisti pripravljajo te tozadevne interpelacije v zbornici. Iz tek razprave, ki bo sledila tem interpelacijam v zbornici, bo za Italijo zgodovinske važnosti, kajti doslej so ostale stavke v javnih obratih več ali manj vedno nezakazovane. Socialisti pozivajo že organizacije na obrambo kaznovanih uslužbencev in bodo gotovo zahtevali, naj se kaznujejo tudi tisti, ki so izvrševali dejanja nasilstva nad socialističnimi in komunističnimi ustanovami in osebami. Zbornica se bo torej otvorila pod nevihto.

Železničarji izstopili iz »Delovne zveze«

BOLOGNA, 19. Osrednji izvršilni odbor sindikata italijanskih železničarjev je dal listom poročilo, v katerem je rečeno, da je sindikat izstopil iz »Delovne zveze« in da je poslal D'Annunziju brzojavno voščilo za čim prejše ozdravljenje. To vest potrjuje tudi »Avanti« in dostavlja, da bo imel ta korak dalekosežne posledice za vse delavsko gibanje v Italiji.

Jugoslavija

Pred sklenitvijo sporazuma z Italijo

Potovanje pooblaščenca Nešića v Trst

BELGRAD, 19. Sinoči je z orientekspresom odpotoval polnomočni minister in po-močni ministar zunanjih zadev Ljuba Nešić v Trst, kjer se sestane z italijanskima delegatoma Costantinijem in Tostijem d Valminuto v svrhu končane in definitivne redakcije konvencij glede izvršitve rapalske pogodbe. V prvi vrsti gre za konvencijo o italijanskih privatnih šolah v Dalmaciji.

Proti draginji

BELGRAD, 18. Minister notranjih zadev, Kosta Timotijević, je sprejel načelnika belgrajske občine Mitrovića in podnačelnika Pajevića, s katerima je dolgo razpravjal o nastali draginji in o pomanjkanju moke. Notranji minister je zastopnikom belgrajske občine izjavil, da pripravljata vlada odločne odredbe v svrhu pobijanja draginje in da ukrene vse potrebno, da se prebivalstvo preskrbi z živili. Notranji minister izda tekot prihodnjih dni političnim oblastem posebna navodila, kako postopati proti podraževalcem in špekulantom z živili.

Pod predsedstvom namestnika ministrskega predsednika Koste Timotijevića se je vršila včeraj seja ministrskega sveta. Diskusija je bila o odredbah glede pobijanja draginje. Dovoljeni so bili dalje ministru za šume in rude večji krediti za gradnjo žične železnice med Slavonijo in Bos. Račo.

Slaba žetev vseh sase

BELGRAD, 19. Iz raznih krajev države prihajajo poročila, da je nastopila ponekod katastrofalna suša, ki je lahko usodopolna za korožo, sadje in sčivje. Stokovnjaki, ki so sedaj prepotovali razne kraje, da do-be točne podatke o žetvi, poročajo, da znaša letošnja žetev 50% običajne žetve.

Čehoslovaška

Konferenca Male entente v Marijskih Laznih. — Prihod jugoslovenske kraljeve dvojice

PRAGA, 18. Kralj Aleksander in kraljica Marija sta včeraj opoldne z dvornim vlakom prispela v Marijske Lazni. Na kolodvoru ju je pozdravilo zastopstvo mestne občine z županom na čelu, dalje angleški poslanik v Pragi dr. Einsting in romunski poslanik Hitt. Ministrski predsednik Pašić še ni prispel v Marijske Lazni, ker je še nekaj dni ostal na Bledu. Tekot prihodnjega tedna se definitivno zaključijo vprašanja in gospodarsko-finančna konvencija med Čehoslovaško in Jugoslavijo za daljšo dobo.

Vojaška in gospodarska konvencija med Čehoslovaško in Jugoslavijo bo sklenjena za dobo desetih ali petnajstih let. Konvencija določa ne samo vojaško pomoč obojestransko, temveč določa tudi smernice za vzpostavitev normalnih gospodarskih odnošajev v Srednji Evropi. Sprva je imela konvencija edini cilj skupne vojaške pomoči proti Madžarski, sedaj dobi konvencija dalekosežnejši obseg.

Na sestanku državnikov Male entente v Marijskih Laznih, odnosno v Pragi, dopse romunski zunanji minister Duca, ki prisostvuje tudi podpisu vojaške in gospodarske konvencije med Čehoslovaško in Jugoslavijo. Na sestanku zastopnikov držav Male entente pride tudi v razpravo razmerje do Poljske.

ORLOVSKI ZLET V ERNU

Telovadba 5000 Orlov in 3000 Orlic. — Sjajen nastop Jugoslovanov.

Brno, 14. avgusta.

V soboto so se nadaljevale in končale tekme med narodi. Zmagali so Jugoslovani s svojo vrsto. Vseh Jugoslovanov je nad 1200 došlo v Brno. Češki listi povdarjajo važnost jugoslovenskega obiska.

Velikanska pozornost in napetost je vladala za nedeljski sprevid. Prekobil je vsa prikačovanja.

Po deževnih dnevih je v soboto in nedeljo nastopilo prekrasno vreme. Točno ob 8. zjutraj se je pričel pomikati sprevid. Ulice, koder se je sprevid pomikal, so bile natlačene polne ljudstva, ki je navdušeno pozdravljalo udeležnike. Cenijo, da je delalo špalir nad 200.000 ljudi.

Sprevid so otvorili Orli-vojaki, za njimi Orli-legionarji, starodružnici v svojih uniformah, ruskih, francoskih in italijanskih. Pred njimi je korakala godba. Sledili so glavni oddelki sprevida. Spredaj sta vozila dva avtomobila, za njima pa je sledil veličastni in močnejši topot orlovskih konjenic pod poveljstvom dr. Rehuške. Konjenikom Orlom so sledili kolesarji na okrašenih kolesih, v četerostopih. Na to zopet konjeniki in narodnih nošah.

Pred orlovskimi vrstami so korakale moravske žene in dekleta v svojih prekrasnih narodnih nošah. Šle so Slovačke, Hanačke, vsaka vrsta v svojem kroju, tu je prevladovala rdeča barva, tam modra, tam zopet bela. Nepopisno lep prizor. Bilo jih je nad 640. — Za njimi je korakala mladina. Ta je že imela svoj dan pred 14 dnevi. Danes so šle v sprevidu le njihove deputacije. Bilo je 400 dijakin in naraščaj, dijakov 176, moškega naraščaja do 450.

Navdušeno so bili pozdravljeni tuji gostje, ki so prišli oddaleč, da se udeležijo orlovskega zleta. Anglija je poslala svojo deputacijo. Stevilna in lepa je bila deputacija Belgijcev, ki jih je šlo v sprevidu nad 300. Korakali so pod svojimi tremi prapori, na čelu jim njihov trobentaški zbor. V njihovih zastavah se je svetil znak leva, kakoršnega ima v grbu tudi čehoslovaška republika. Korakali so v dveh oddelkih v svojih telovadnih krojih krepko, naglo in drobno, živo odgovarjajoč na pozdrave v češkem in materinskem flamskem jeziku.

Viharnih pozdravov je bila deležna skupina Francozov. Spredaj je korakal oddelk bobnarjev in trobentačev, ki so z ostrim zvokom svojih rogov vzbujali splošno pozornost. V različnih krojih svojih telovadnih društev so korakali Francozi pod svojimi prapori sredi vzključajoč množice, ki je stala nagnetena ob zeleznici. — Manjše delegacije sta poslali Ruska in Poljska, večja je bila delegacija Švice, a najlepša je bila delegacija katoliške Amerike pod vodstvom br. Hyneka Dostala. V deputacijah je omeniti še Holandece in Ukrajince.

Močan oddelk rudarjev v svojih uniformah je sledil, na kar so prišli na vrsto izredno prisrčno pozdravljeni in z izrazi največjih simpatij in priljubljenosti sijajno sprejeti Hrvatji in Slovenci z dr. Korošcem na čelu. Spredaj je korakalo 400 jugoslovenskih Orlov, 200 Orlic, za njimi lepe jugoslovenske narodne noše in civilni gostje. Občinstvo jih je neprestano obšipavalo s svetjem in vzključalo: Živio Jugoslovani!

V avtu, ki je sledil temu oddelku, sta se peljala minister Sramek, starosta čehoslovaškega Orla in predsednik mednarodne zveze katoliških telovadnih društev Feliks van der Kerhoven.

Med dostojanstveniki je bil minister dr. Dolansky kot zastopnik predsednika čehoslovaške republike Masaryka, papeški nuncij Micara, olomuški nadškof dr. Stojan in številni drugi dostojanstveniki.

Nato so prišli čehoslovaški oddelki, njim na čelu osrednji odbor čs. Orla, prapor, člani stražnega oddelka orlovskih dobrovoljcev, ki so l. 1919. služili na Slovaška Straž Tatier v narodnih nošah. Orli z Dunaja in iz Avstrije, gostje iz Podkarpatske Rusije s svojimi metro-politom, slovaška Straž Tatier v narodnih nošah. Orli iz Slovačije (600 v polnem kroju, ostali v belih oblekah z valaškimi) pod 19 prapori; Orli iz Češke (1800 v polnem kroju, ostali tišči v polkroju); dalje iz Morave in Šlezije. Za četmi Orlov posamezniki žup so korakali s svojimi omladinskimi zastavami organizirani fantje in mošje v narodnih nošah dotičnega kraja, kar je dajalo celumu sprevidu nepopisno pestrost. Sledili so člani Orla v polkrojih, n-akar so prišli Orli v civilni obleki z orlovskimi znaki.

Skupaj je korakalo v sprevidu 11.778 Orlov v polnem orlovskem kroju, 30.000 pa v polkrojih ali pa v civilni obleki z orlovskimi oznaki, kar rovinam kmečkim in delavskim fantom ni lahko nabaviti si kroj. Vseh udeležnikov sprevida je bilo nad 50.000, v sprevidu je korakalo poleg fantov 24 godb in 203 orlovске zastave. Nato je bila vsa masa, ki jo je bral papežev nuncij Micara. Po maši blagoslov in prisega Orlov, da bodo branili vero in domovino.

Popoldne je bila javna telovadba. Ze prod tretjo uro so bile zasedene vse tribune in vsi sedeži ter stopišča in ni bilo mogoče dobiti nobenih vstopnic več. Z mirnim scem se lahko trdi, da je gledalo telovadbo nad 120.000 ljudi.

Najprej so nastopili Orlice. 3104 Orlice so z eksaktnostjo izvajale lepe proste vaje, na kar so nastopili Jugoslovani s prostimi in nato s imbolničnimi vajami, ki so vzbudile splošno pozornost in so slovenski in hrvaški Orli in Orlice žele velikansko odobravanje in aplavz. Jugoslovani so izvajali vaje v polnem redu in najlepšem kritju.

Nato je nastopil oddelk Orlov-vojakov in izvajal z veliko spretnostjo in sigurnostjo težke vaje s puškami.

Kot naslednji so nastopili Francozi, Belgijci, Svicarji, Amerikanci in drugi gostje v skupinah in so za svojo bravurozne vaje želi vihar plaskanja in spontanega klicanja.

Za tujimi gosti so kot zadnji nastopili Orli s prostimi vajami. Nepopisen je bil pogled na 5000 telovadcev, ki so mojstrsko izvajali vse vaje in bili od občinstva burno pozdravljeni.

V gostih vrstah so se vsipali telovadci na telovadišče, v popolnoma kritih in izravnanih vrstah; prihajali so kakor iz tunela ter se na telovadišče razprostirali v nastop. Le ena kolona je proti koncu nastopa bila neizravnan. Toda še predno so se čete razšle k razstopu je bilo vse v najlepšem kritju. Telovadni prostor, ki obsega prostor za 5000 telovadcev je bil de zadnjega poln. Telovadba je na vse napravila neizbrisni vtis.

V ponedeljek so se vršile mednarodne tekme posameznikov, ki so se jih udeležili Jugoslovani, Francozi, Belgijci, Svicarji in Čehi in Slovaki.

Prvo mesto je dosegel slovenski Orel Emil Kermavner, drugo švicarski francoz Evil Phéolice, tretje Belgijec Jakobs, četrto tudi Belgijec in peto Čeh Kostalca.

Popoldne se je vršil nastop dijaških Orlov in Orlic. Stevilna četa mladeničev in mladenk je bila za svojih zoren nastop najlepše pozdravljena.

Brno, 15. Tretji dan je bil določen za nastop narodnih noš in tekmo noš. V tri četrt ure dolgem sprevidu so se vrstile narodne noše iz vseh krajev Čehoslovaške in je bilo prisojeno prvo darilo narodnim nošam iz južne Moravske. Splošno pozornost so vzbujale jugoslovenske narodne noše, med temi prav posebno slovenske, ki jim je bilo prisojeno drugo mesto. Jugoslovenskih narodnih noš je bilo okrog 120, med njimi slovenska svatba, ki je vzbujala največjo pozornost.

Popoldne se je na telovadišču po končani telovadbi izvršila svečana okrasitev jugoslovaanske, francoske, belgijske, ameriške in drugih zastav. Ob tej priliki so govorili razni govorniki, med njimi minister Sramek. Amerikanci so po končani svečanosti poklonili svojo zastavo Čehoslovaški Orlovski zvezi.

Italija

Ministra Schanzer in Paratore sta se povrnila v Rim

RIM, 19. Danes predpoldne sta prispela semkaj minister za zunanje zadeve Schanzer in zakladni minister Paratore. Na postajo so jih prišli pozdraviti angleški poslanik, državna podtačnika Tosta d Valminuta in Fontana, senator Costantini, grof Pagliano, grof Viola. kom. Giannini in več višjih uradnikov zakladnega in zunanjega ministertva.

D'Annunzijevo stanje

GARDONE, 19. Danes je bilo izdano o D'Annunzijevo stanju to - le zdravniško poročilo: »Včeraj se je stanje komandanta Gabriela D'Annunzija znatno izboljšalo. Spomin se mu je začel vračati, bolnik je bil večinoma miren. Ponoči se je začel zopet vznemirjati in je prosil blazila. Vsled vračanja zavesti in razuma, katerega pojavi so vedno bolj živahni in tolažljivi, portaja bolnik vedno bolj občutljiv za boleline in je zato potrebna stroga izolacija, da se ne izpostavlja razburjenju. Genljivo je, s kakim čutom altruizma venomer poziva strežnike, naj si privoščijo nekoliko počitka. Nikoli se ne briga za se, temveč vedno za druge. Bolezen se razvija normalno. Oteklina izginja. Lahke rane na sklepih so se že zacelile. Temperatura 36.8. puls 55, dihanje 16. Podpisani: D'Agostino, Duse.«

Vprašanje vladnih ukrepov proti stavkojočim državnim uslužbencom. — Nova razkritja. — Kdo laže?

RIM, 19. Polemika vsled napovedi vladnih ukrepov proti stavkajočim državnim uslužbencom postaja vedno bolj ostra in prinaša na dan dokaj nelepih stvari na risolkih mestih. Socialisti trde še vedno, da

so dobili formalno obljubo od ministrskega predsednika, še po pogovoru, ki ga je imel z njim glavni tajnik fašistovske stranke Bianchi, da se ne bo proti stavkajočim ukrenilo nič, če se vrnejo na delo, vključ temu, da so obvestili ministrskega predsednika, da se stavka lahko konča še-le po roku. stavljenem od fašistov. Še več! Ministrski predsednik se je v pogovoru s Trevesom in Modiglianijem celo čudil, kako to, da je prišla njegova obveza v javnost. S tem je — pravijo socialisti — pač potrdil, da se je obvezal.

Razumljivo je, da je razburjenje vsled zanikanja te obveze veliko. Vodstvo socialistične skupine je poslalo ministrskemu predsedniku, ki se nahaja v Pinerolu, to-le brzojavko: »Ta hip doznavamo, da železniška uprava predlaga 100 odpuštitev in razen tega druge kazni. Javlja se tudi, da nekatere uprave še postružujejo kazni, naložene stavkajočim. Opozorjamo te na tvojo obvezo, ki je že razširjena v javnosti in ki ni zanikana, opozarjamo te na besedilo tvoje okrožnice same, v kateri se je izrecno obljubljala pravičnost, ki jo sedaj napovedane kazni za ne nasilna in čisto politična dejanja teptajo v blato, medtem ko se še čakajo kazni za požigalce in morilce. Opozorjamo te končno, da mora ostati nad vsemi strankarskimi boji, dana obljuba sveta, posebno če je bila dana od onega, ki zastopa vladni in državni ugled. Kazni, naložene proti taki obljubi, bi ne samo zmanjšale ugled vlade, temveč bi bile tudi brez vsake moralne podlage, ker kaznenici bi imeli pravico smatrati za krivico kazni, ki je naložena proti izrecni nasprotni obljubi. Pozdravljam v imenu socialističske skupine — Modigliani.«

Poslanec Turati je s svoje strani poslal ministru Ricciu ostro brzojavko, v kateri pravi, da bi napovedani ukrepi proti že-

Rojaki! Ne zabite na šolsko društvo!

Rojaški! Ne zabite na šolsko društvo!

Francija

Pred francosko-ruskim zbližanjem?

PARIZ, 18. »Temps« javlja iz Londona: Herriot, čícerin in Litvinov se sestanejo dne 3. septembra v Freiburgu. Sestanek je namenjen razgovorom o obnovitvi gospodarskih in političnih odnošajev med Francijo in Rusijo. Herriota spremlja dr. Nansen. Vest o tem sestanku potrjujejo tudi berlinski listi.

Vest »Tempsa« smatrajo za prvi poskus in za »ballon d'essai«. Nemški državni kancelar dr. Wirth je berlinskemu dopisniku »Tempsa« izjavil, da poskrbi za vse, da ostanejo sklepi tajni. V trenutku, tako je dalje izjavil kancelar, ko se razmerje v ententi ohlaja, mora vzpostavitev odnoša-

iz načelnika tehničnega urada zveznega kreditnega zavoda in iz deželnega tehničnega urada;

iz dveh tehnikov, ki jih označi združenje inženierjev v Gorici;

Clen 10. — Prispevalne komisije bodo morale končati svoje delo (pregledovanje, klasifikacije in vrstni red) najkasneje do 31. decembra 1922.

Clen 11. — Nagrade se nakažejo in razdelijo najkasneje do 31. januarja 1923.

Predsednik: Dott. Pettarin.

POZIV

vsem mladinskim društvom.

V stanju in položaju, v katerega nas je dovedla sedanja doba, čutimo bolj kot kdaj prej potrebo po združenju, potrebo po skupnem delu nad narodom, po tistem delu, ki mora biti vsakemu posamezniku in posebej za mladino sveto in vzvišeno, kajti ljudstvo, katero bo videlo, da mu stoji mladina tesno ob strani, bo s ponosom in upanja polnim pogledom zrl v prihodnost ter verovalo v tisto bodočnost, ki mora priti.

Ponavljamo, bolj kot kdaj prej čutimo danes potrebo po zblizanju in združenju mladine širom Primorja, po skupnem delu, katerega se mora udeleževati mladina iz skrajnih kotov Notranjske, Goriške in naše tužne Istre. Ena misel mora prevladovati nad nami, med ljudstvo, katero nas pričakuje z odprtimi rokami željno duševne hrane in imeli bomo zavest in trdno prepričanje, da vršimo apostolsko delo med našim narodom.

Tržaška, po resnem in premišljujočem prosvetnem delu stremela mladina, je spoznala potrebo močne mladinske organizacije in v ta namen se je ustanovil pripravljalni odbor «Omladine», ki hoče posvetiti vse svoje moči za udeležitev teh namenov in ciljev. Vsa mladinska društva, katere so razkrojena po naših vaseh, ki jim je delovanje oteženo vsled raznih ovir, katere bi se potem edinstvene organizacije odpravile, naj javijo pripravljalnemu odboru pristop k «Omladini» in na isto naj se tudi obrnejo za vsa pojasnila. Pozivljamo obnem mladino iz krajev, kjer ni še nobenega društva, da prične čimprej z delom in naj javi našemu pripravljalnemu odboru o razmerah v dotičnem kraju. Mladinska društva, javite svoj pristop k «Omladini» z geslom, da le potom krepke in složne organizacije nam je mogoč uspeh našega dela!

Vsa pisma je nasloviti na «Omladina» Trst, Via Fabio Filzi št. 10.

V Trstu, dne 17. avgusta 1922.

Pripravljalni odbor.

Dnevne vesti

Otvoritevna seja komisije za trgovski promet. — Govor sen. Salate. — Pretekli petek ob 17. uri se je vršila, kakor smo na kratko omenili že včeraj, otvoritevna seja komisije za trgovski promet v tržaškem pristanišču. Njen predsednik, načelnik osrednjega urada za nove pokrajine senator Salata, je imel dolg otvoritveni govor, v katerem je obrazložil namen komisije in bistvo vprašanj, ki jih bo morala rešiti. Po kratkem pozdravu, ki ga je izrekel v svojem imenu in še posebej v imenu ministrskega predsednika, je senator Salata naglasil, da nima komisija kot taka samo gospodarske, temveč tudi politične važnosti. Osrednja vloga stopa potom nje prikratk v neposredne stike z zastopniki krajevnih organizacij, da se z njimi posvetuje o vzrokih propadanja tržaškega pristanišča. Tržaško vprašanje je eno najtežjih vprašanj državnega gospodarstva, in to vsled tega, ker niso gospodarske razmere Trsta odvisne v prvi vrsti od volje državne vlade. Kar se tiče dela komisije, je rekel, da ji ne stavi vlada nikakih mej ne glede trajanja ne glede obsega predmeta. Niti on noče v svojem govoru predpisovati nikakega sporeda in prepovedi uredevala dela komisiji sami. Toda tri vprašanja so, ki tvorijo — po njegovem mnenju — bistvo tržaškega vprašanja in ki bodo morala tvoriti tudi bistvo proučevanja s strani komisije: železniško, pristaniško in carinsko vprašanje. Druga vprašanja, ki se bodo tudi morala upoštevati, so vprašanja, ki se tičejo razmerja Trsta do svojega zaledja. Kolikor je rešitev odvisna od vlade — je rekel — da ta poslednja ni držala križem rok. V kratkem se bodo sklenili sporazumi z Južnoslavijo, Avstrijo in Ogrsko in urenilo se bo tudi vprašanje prometa na južni železnici. Važno vprašanje je tudi valutno vprašanje, za katero se vlada vneto zanima, dalje vprašanje razmerja med Reko in Trstom, katerega rešitev je odvisna od ureditve razmer na Reki, kar bo tudi tvorilo predmet skorajšnjega sporazuma med Italijo in Jugoslavijo.

Iz vseh teh razlogov je treba tržaško vprašanje temeljito proučiti, da bomo pripravili za tisti hip, ko se povrne normalne razmere, ki bodo omogočile gospodarsko obnovo pristanišča. Nato je govoril senator Salata o svobodni luki in je rekel dobesedno: «Nalaga nam se govoril do sedaj o svobodni luki. Naša komisija je bila zamišljena mnogo prej ko se je začelo sedenje gibanje in vsled tega noče, da bi se smatrala v naprej ne za grob, kjer naj bi se pokopala svobodna luka, ne za temelj, kjer bi se čutila. Proučitev vprašanja svobodne luke, je ena izmed nalog, ki jih ima komisija, ker ji je namen, da prouči vsa sredstva za povzdigo trgovskega prometa in razvoja industrije v Trstu. Ako želite lahko začeti s tem vprašanjem, toda ne da bi radi tega opustili proučevanje drugih strani trža-

škega vprašanja. Kakor pa je vsakdo med vami postavil zahtevo po svobodni luki le zato, ker je smatral tako ureditev za prikladno, nekateri celo za edino prikladno za obnovo trgovskega in industrijskega življenja, tako sem gotov da bo vsakdo med vami z veseljem zapustil to zastavo, ki ne predstavlja nikakega ideala, kateremu bi se morali klanjati, ako uvidi, da se isto lahko doseže z drugimi sredstvi, s katerimi ni bilo združeno toliko težko, ne prihranilo škod, ki bi se gotovo pojavile pri našem proučevanju te zahteve. Treba bo medsebojnih brezpredsednih in objektivnih poskušanj. Bilo bi nevarno in škodljivo, ko bi prebivalstvo iz fetišizma do ene določene zahteve izgubilo vso vero v vsak drugi vir za obnovo Trsta. Nočem vam narekovati vnaprej vaših sklepov, toda za svojo osebo trdim sedaj, da bom imel neomejeno zaupanje v bodočnost Trsta, tudi če bi v vašem mnenju ali v odredbah vlade in sklepah parlamenta prevladalo stališče, ki bi bilo nasprotno svobodni luki. To bi pomenilo, da so se našle druge nič manj sigurne podlage za gradbo bodočnosti tega pristanišča, ki ni nikakoli umetna tvorba, nikak zemljepisni izraz, temveč mora prilagoditi svoje naravne razmere, svojo nenadomestljivo energijo, svojo starodavno vlogo novim potrebam v popolnem ravnesju z gospodarskim življenjem na Jadranu.

Morda se motim o našem delu, toda uvedba svobodne luke bi morala premagati vsakovrstne težkoče politične, parlamentarne in izvršilne narave in bi zahtevala toliko časa, da morajo prej, mnogo prej vzkliti iz našega proučevanja in iz delovanja vlade vlada tista jamstva za napredek, ki bodo prisilila tudi najbolj vaele pristaje svobodne luke, da bodo stvarjenje in z manj pesimizma presojali stvari».

To bi bilo jedro govora senatorja Salate. Zastopnik vlade se je pokazal tudi to pot za izvršnega mojstra v ovijanju resnice v blesteča oblačila govorniških figur. Toda kljub vsej Salatovi spretnosti v govorniški akrobaciji je iz njegovega govora jasno razvidno dvoje stvari: prvič, da je vlada načelno proti svobodni luki, in drugič, da je ravno ta znamenita misel, misel grob svobodne luke, ker jo je vlada ustanovila samo zato, da najde kak voč ali manj spretno ponarejen nadomestek za svobodno luko, ki jo... šla nepreklicno po vodi. To je pomen in namen tega najnovejšega proučevanja tržaškega vprašanja.

Včerajšnja seja. Člani odbora za trgovski promet so včeraj obiskali pristanišče in javna skladišča, kjer jim je ravnatelj kom. inž. Gregoris pojasnil organizacijo javnih skladišč. Popoldne se je komisija zbrala v vladni palači k drugi seji pod predsedništvom g. Salate. Nadaljevala se je splošna razprava, katere so se udeležili župan g. Pittacco, kom. Ucelli, glavni ravnatelj tržaškega Lloydja, konč. Cosulich, podpredsednik trgovske zbornice, nekateri tržaški poslanci in razni drugi. Predsednik g. Salata je omenil anketo, ki se bo vršila proti polovici prihodnjega meseca in pri kateri bodo sodelovali zastopniki vseh skupin in je poudarjal potrebo, da se sedaj ne prejuciraja nikakoli splošno vprašanje, posebno pa ne vprašanje proste luke. Predlagal je naj se imenuje ožji odbor, ki naj bo zbral material za anketo, in naj se na drugi strani takoj razpravlja o nekaterih vprašanjih, katerih rešitev je nujna sprčo ukrepov, ki jih mora vlada v kratkem ukreniti in predložitih mednarodnih pogajanj. Predlog je bil sprejet. Sestava ožjega odbora je bila poverjena predsedniku samemu. Na prihodnjih sejah se bo razpravljalo o predliski železnici, o javnih skladiščih, o carinskem vprašanju z ozirom na nasledstvene države, o transitnih olajšavah itd. Danes, v nedeljo, se bo komisija sestala zjutraj in popoldne.

Hočejo biti resni in so smešni! Zadrževanje večkrat ljudi k nerodnim besedam in še nerodnejšim dejanjem. Včasih pa tudi v smešnost. Ta pa ubija človeka, ki hoče biti — resen. Tako nezgoda se je pripetila tudi listu «Nazione» v notici o poročilu inženirja, na katero smo že primerno odgovorili. Tu pa naj otepanje tržaškega lista pokažemo z njegove smešne strani. «Nazione» modruje nekako tako: Le pot ni udarila strela v spemenik na Krnu — prav gotovo ač Vendar pozivlja poklicane činitelje, naj hitro postavijo streljivo, kakor priporočila inženir Fürst. Kajti v prihodnje da bi vendar udeležila udariti strela in potem bi imeli Slovenci prav!

Potemtakem ugotovimo, da je Fürstovo poročilo izstavil spremembo v vremenskih razmerah na visokem Krnu. Dosej niso udarjale strele, pač pa bodo v bodoče! Glejte, kakke učinke more izzvati kakla pametna beseda veljavnega strokovnjaka! Inženir Fürst s svojim izvidom je torej za list «Nazione» nekaj Jupiter fulminant, kot mogočni bog, ki pošilja strele na zemljo, kadar hoče! — Kako neprevidno je napravila «Nazione» korak od resnosti k smešnosti! — Pa bodimo zopet resni! Če računamo, da bi v bodoče mogle udarjati strele na Krnu, kako more trditi, da niso udarjale doslej? Ne, ne! Vremenske razmere na Krnu se niso prav nič spremenile. Take so bile pred poškodbo in ob času poškodbe spomenika, kakor bodo tudi odslej ko bo stal streljivo. Poziv v listu «Nazione», naj postavijo na spomeniku streljivo, vsebuje za vsakega pametnega človeka

priznanje vsaj verjetnosti, da ima inženir Fürst prav s svojo trditvijo, da ni človeška roka poškodovala spomenika! Razumemo zadržko italijanskih listov in na nje račun bi odpustili marsikaj. Ali vsaj smešni niso postajajo, ko gre za tako resne stvari!

Zalostni pojavi. Iz Škedenj nam pišejo: V nedeljo dne 13. t. m. se je vršil v Škedenju običajni ples, takimenovani «semenj». In pri tem je precejšnji del prebivalstva pokazal, kako zvest je vzvišenim idealom, ki se odražajo v tem «semenju». Organizacija prve vrste in pa veliko zanimanje sta pričala, kako to ljudstvo — peni po napredku. Celo nadesedemdesetletne ženske niso hotele zaostajati za mladimi puncami, ki so vendar šlo za tako plemenito stvar! Čudno, smešno in obenem zalostno je bilo gledati, kako se te ženske, odele v staro častljivo škedenjsko nošo, vrtijo po prahu, ne momeč se za neznošno vročino, da le pokažejo navzočim, kako da jih ne straši noben tekmovalni!

Pa tudi nekateri drugi bolj ugledni domačini, ki se sicer osebno niso udeležili plesa, so pripomogli, da je ta veliki praznik tako sijajno uspel. In tudi izvestna inteligenca, ki na kulturnih prireditvah naših društev tako rada blesti s svojo odsotnostjo, je počastila «semenj» s svojo navzočnostjo! — Pa ne mislite, da se je to rajanje vršilo samo v nedeljo! Nadaljevalo je v ponedeljek in — neverjetno — celo v torek! Če bo sreča mila (in pri takih stvareh navadno je) in se bo ta priditev še večkrat ponavljala, bo uspeh še sijajnejši, kar bo, seveda, v veliko korist za nekaj tako zavedni Škedenj. In organizatorjem letošnjega in prihodnjega «semenja» je zagotovljena hvaležnost našega — Šolskega društva!

Nadejam se, da bodo Škedenjci razumeli, kaj sem jim hotel v resnici reči!

Razpisana učiteljska mesta v tolminskem sodnem okraju. Z ozirom na razpis natečaja št. 1944/VII z dne 3. avgusta 1922 za stalna učiteljska mesta opozarja okrajni šolski svet, da je razpisano še eno mesto stalne učiteljice, in sicer na trirazredni šoli v Podbrdu. Na drugi strani pa nista razpisani službi, navedeni v gorji rečenem razpisu: stalne učiteljice za šolo v Idrskem in učitelja-voditelja za enorazredno šolo v Bausici.

Srednješolski, tudi učiteljski, in naučnice in drugih šol, udeležiti se danes običnega zbora srednješolske organizacije, ki se vrši ob 10 uri v dvorani Del. Kons. Društva pri Sv. Jakobu (Campo S. Giacomo 5). — Pripravljalni odbor.

Mali oglasi

SOBO, prazno, z uporabo kuhinje iščeta zakonca pri dobri, slovenski družini v bližini via Udine ali Rojana. Naslov pustiti pri upravnističu pod «Soba» (1564)

HIŠA z izgotovljeno kuhinjo in sobo vrtom in vodo, se proda za L 12000. Vrdela Timigiano št. 1654 (1566)

DOKTOR PRAVA, zmožen slovenščine, srbohrvaščine, češčine, ruščine, italijanščine in nemščine ter posebno izobražen v narodnem gospodarstvu, išče primerne službe pri kakem denarnem zavodu ali drugem velikem podjetju. Naslov pri upravnističu. (1536)

POSTELJA s hrano se odda. Via Francesco Rismondo 12 I. Petrovič. (1576)

ABSOLVENT, dvorazredne trgovske šole, več slovenščine, laščine, nemščine in deloma srbohrvaščine, išče mesta. Ponudba pod «Početnik» na upravnističu. (1571)

KROGLJE iz ameriškega lesa po L 16 — komad prodaja strugar g. Cebič, via R. Timeus št. 7. (1572)

SIVALNI STROJ, nov, se proda po nizki ceni. Via S. Nicolò 2 II Mustacchi (1573)

POROČNA SOBA, rabljena, z vzmetmi, volnenimi žimnicami, odejami, omaro s 4 predali, z proda po zmernih cenah. Via Antonio Caccia št. 5 II. (1574)

HIŠA v Škedenju, s štirimi prostori, plinom, dvoriščem, se proda. Naslov pustiti pri upravnističu. (1547)

SIVALNI STROJ «Singer», nov in harmoniko, novo, prodam. Via Madonnina 31 IV vrata 23 (1568)

SOBA zračna, z eno ali dvema posteljama, se takoj odda v Rojano, za cerkvijo št. 59, Rože. (1569)

MAJHNO stanovanje v Rojano, z vodo in plinom, zamenjam. Naslov pri upravnističu. (1570)

HIŠA z zemljiščem, v popolnem stanju, pri Sv. Križu na Vipavskem, 10 minut oddaljena od postaje Dobrovlje, se proda. Natančnejša pojasnila v Trstu, via Udine št. 19, trgovina Spanghero. (1575)

TRGOVSKI POMOČNIK, več mešane stroke, vojašnice prost, se sprejme takoj. Ponudbe s priporočili na Alojzija Gorup, Prosek. (1561)

KONTROLNA blagajna «National» se ugodno proda. Müller, Trst, Irenao della Croce 6. (1562)

MLADENIČ bi se rad izučil v kovaški stroki. Jenko Poljak, Podgorje 51, Istra (1563)

POROČNA SOBA, predvojno delo, iz orehovega lesa, masivna, z umivalnikom s finim mramorom, omara z zrcalom, vzmeti, se proda radi odhoda. Corso Garibaldi 29, vrata 6. (1567)

SIVALNE STROJE popravljam. Renner, Roccol-Settefontane 190, I. seneni trg. 1549

POZOR! Krone, korale, zlato, platina in zobje po najvišjih cenah plačuje edini grozist Belleli Via. via Madonnina 10, I. 96

POZOR! Nujno potrebujem mnogo srebra. Plačam krone in goldinarje po najvišjih cenah. Via Malcanton 7, II. levo. 1534

JEDILNE SOBE od L 2400 — naprej, spalne sobe, masivne od L 1500 — naprej; finejša pohištvo, posamezni kosi po zmernih cenah, se prodajajo v skladišču pohištva via Udine št. 25. 1557

HIŠA pri Sv. M. Magd. zg. s prodajo vina in žganja, 417 sežnji vinograde, se proda ali da v najem. Cena po dogovoru. Pojasnila v via Broletto, gostilna «Alla Valle». 1559

KRONE srebrne in zlate, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 19

STROJNO KOLARSTVO Fr. Bratina, Ajdovščina. Posebnost: ljubljanski vozički, parizari do osem ton z jamstvom. Popravila karozerij, avtomobilov, mlinov, žag, poljedelskih strojev. Izdeluje kolesa in lesene dvodelne jermenice po naročilu. Iščete se zastopniki za Istro in Brda. 53

NA SUSAKU prima odlična istarska obitelj dvije učenice ili učenika na stan i koštu. Pijati gosp. prof. M. Keviću, gimnazija Sušak. 1560

PRIVATSCHÜLERHEIM Meran-Obermais, Pension Masegger. Internat za dečke srednjih in ljudskih šol. V kraju: gimnazija, realka, višja realka, trgovska šola z nemškimi poučnim jezikom ter «Istituto tecnico» z laškim poučnim jezikom. Tečaj v nemščini, francoščini, angleščini za dijake. Dobra oskrba in strogo nadzorstvo zajamčeno. Referenice in prospekti na razpolago. 1379

PENZIONAT za deklice. Vila Plonerstiftung. Učni in zdravilišni dom. Nadaljevalni tečaj. Tečaj v jezikih, glasi, kuhanju in gospodinjstvu. Meran-Obermais (južno Tirolsko). Krasna lega. Dobra preskrba. Pojasnila daje M. Chr. Auer, voditeljica. 1387

VINO črno in belo istrsko, izvrstno se vdobi pri R. Malalan na Opčinah št. 386. Cena od 56 do 300 l po L 260, od 300 l naprej po L 250 hl. 1510

ORKESTRON, avtomatičen, v popolnoma dobrem stanju, pripraven za gostilne in plesne dvorane, prodam po ugodni ceni. Cenjene ponudbe pod «Automat» na upravnističu. 1524

ZIVINOREJCI! Dospela sta dva vagona pokvarjenih testenin. Prodaja se tudi na drobno. Via Udine 10. 1531

37LETEN vdovec, s precejšnjim premoženjem, želi znanja v svrhu ženitve z vdovo primerne starosti, kmotico brez otrok, z nekaj denarja ali premoženjem. Resne ponudbe s polnim naslovom, če mogoče s sliko na upravnističu pod «Vdovec». 1539

Gino Nazzi di Enrico

zaloga usnja
Trst - Via Guido Brunner 4 - Trst

Specialiteta toskanskega usnja satiranega in barvanega. 540
Lastna strojarstva. ♦♦ Brezkonkurenčne cene.

V 45. vrstah

se izdelujejo testenine «PEKATETE». Nek-terim ugajajo debeli, dugim drobni makaroni, tem vrvice, onim polži itd. vse pa so tečne, redilne in tako okusne, da jih vsepovsod hvalijo. 63/11

Penzija-Zdravilišče GRINTOVEC

Graščina Predvor, pošta Tupalče pri Kranju.

Priporočeno od zdravnikov. Krasna lega ob vznožju Alp. Prvovrstna, obilna hrana, lečilen zrak. Ljudje se kar vidno popravijo v par dneh. Nebrojna pisma z neomejeno hvaležnostjo na razpolago. Najboljša postrežba, električna luč, veliki zračni prostori in salon. Raznovrstne zabave, letni in zimski sport. Celo leto odprto. — Cena 70 dinarjev dnevno za hrano, sobo, postrežbo in razsvetljavo.

Le štiri tisoč armenskih vitezov je bilo zakopano živih.

Timurjevo srce je milostljivo; saj je Ertogrulu obljubil, da jih pusti žive in niti sultanovega sina ni hotel umoriti, dokler n' zaprosil tega sam.

Im držal je obljubo. Štiri tisoč armenskih vitezov je žive zakopal. Ertogrula pa je izročil svojim slugam in sužnjem, da so ga s krono na glavi in z zlato verigo okoli vratu nosili po ostrogu in kazali radovedni množici, da vidi čudo čudes. Tretji dan je zaprosil sultanov sin, naj ga usmrtijo.

Timur se ga je usmili. Tistega dne, ko se je dogodilo to, je spal Timur v oni puščini, ki jo je bila vojska potepala; na onem grobišču, s katerega se je slišala zamolkla kletve, ob onem grobu, v katerem se je nemilostljivi Abu Moslim družil s črvi in hročili. Ko pa je minila noč so izšli Timurjevi vojskovođe pred svojega gospodarja, da mu položijo pred noge dobljena sijajna bakrena mestna vrata.

(Dalje.)

PODLISTEK

M. JOKAJ:

MEČ IN BLISK

Povest

Poslovenil Slavomir Josipovič

Timurjeva vojska je bila razdeljena po polkih na dva in dvajset delov. Tataři in Perzi so služili kot konjeniki; rudarstvu večji Mandžuri so kopali podkope; v okretnem plemenu hindustanskem je imel posetne vojske, kateri so se vzpenjali na zidove in imenovali so se «everice». Vsa trb vojakov je bil popolen umetnik; z vrvice na ledjih, z ostrim železom v roki, z jatačanom med zobi brez vsakega nepotrebnega oblačila se je pripeljal nevidno in molče kot kača do zidu neprijatelja, držeč se z rokama zidu, prislonjen na pol k steni na pol pa ob rameni tovariša, dvigal se je na zidove kot živa lestva; človek na človeku, naslanjajoč se v silni višini k zidu,

je pripelzal tja do vrhuca. Na ta način se je povzpela vsa vojska.

Ako je kateri pal, se je moral stisniti in zobe trdno skupaj držati, da ni bilo od njega čuti glasu, ko je umiral in da z ječanjem ne izda svojih drugov. Prve «everice» so se pripelzale tiho in mirno do stražarja, ki je ne sluteč nič hudega, hodil po zidu. Toda ko se je obrnil, se mu je že zadržala vrvice okoli vratu, da niti dihniti ni utegnil, da je bil že tudi «preč». In ko so se tako popeli tisoči, so se vrgli na stolpe, podavili so straže, odpeli verige mostov, te spustili dole in odprli vrata. In sedaj pa hurra Timurjevi oklopniki, ki so imeli v vsaki roki po eno sabljo, udarite, sekajte, koljite!

Timur se je bil že večkrat posrečil tak napad; čvrste trdnjave na nedostopnih pečinah, pripravljene za vse slučajne, obvaldal je na tak način v jedni noči, kar na tihoma, kot v snu.

Taka usoda je bila namenjena tudi Sivasu. Položaj vrat in zidin so mu bili izdali prebežniki.

Samo o nočem niso bili obvestili Timurja; o tem namreč, da je Ertogrulu pridevek

«nočna ptica»; sultanov drugorojenec ni namreč nikdar spal po noči, nego vedno le po dnevi: po noči je hodil in se šetal po zidovih. Timur je čakal do polnoči, čakal do zore, da se mestna vrata med krikom odpro; vojaki z golo sabljo v roki gledajo na mestno obzidje, ugrabljejo in težko čakajo na napad; veliki voz je bil že prehodil svojo pot in danica se je prikazala na nebu; toda iz mesta ni nikakega glasu.

Ko je napočil dan je jelo delovati štiri indvajset ogromnih, na mestnem obzidju nameščenih strojev, toda, ki se začelo iz njihovih trebohov nekaj brigati, ni bilo to kamenje nego rdeče glave Timurjevih vojakov.

Kar po deset, kar po dvajset jih je padalo iz zraka, vse draže glave Timurjeve. Vsi sami izbrani junaki, izurjeni umetniki, izučeni ljudje, ki bi bili premagali samega vraga. Vsi so bili posekani.

Tja do poznega večera so padale take krvave kroglice Timurju pred noge. Lahko jih je zbral. Timur je imel več takih zbirk; te so bile vsaj prav njegove. Bilo je, kot da bi bil Ertogrul oplazil leva s šibo.

Svoboda tiska v Istri. Da erozniki, ki služujejo našim ljudstvom, kaj radi pozabljajo, da živijo med kulturnim in civiliziranim narodom, je že znana stvar. Je tudi mnogo čestitih izjem in napram takim brigadirjem ni naše ljudstvo nikdar štedilo dolžnega priznanja. Tem bolj je upravičeno njegovo ogorčenje radi postopanja nekaterih »varuhov« zakonov, ki izvršujejo to svojo »visoko« nalogo s tem, da si delajo sami zakone na svojo roko ali da teptajo pod nogami obstoječe veljavne zakone, kakor se je dogodilo pred kratkim v Cerovljah v Istri. Zadnji »Pučki Prijatelj« poroča, da so prišli v tej vasi pred kratkim erozniki k tamkajšnjemu trgovcu Udoviču ter mu izrecno prepovedali, da ne sme več sprejemati ne čitati »Edinosti« in »Pučkega Prijatelja«. G. Udovič se je je nezakoniti naredbi, ki predstavlja očito kršitev zakona o svobodi tiska, v začetku upiral, a končno moral se je udati. Opozorjamo na ta slučaj poveljstvo Julijskega oddelka kr. orožnikov in zahtevamo, da stvar preide in pouči podrejene eroznike, kaj ne smejo. Civilna oblast pa vprašamo, ali velja ali ne velja tudi za nas Julijske Slovanke zakon o svobodi tiska. Sme enakovrsten in enakopraven državljan ali nismo? Ker se nam zagotavlja, da smo, zahtevamo, da se vse naše svoboščine vestno spoštujejo, ne izvežani svobode naših listov. Oblastva naš svoje podrejene organe poučijo, da so naši slovanški listi ravno tako dovoljeni in ravno tako svobodni kakor vsak drugi list, ki se tiska v Italiji, ker bo sicer naše ljudstvo mislilo, da prihajajo naredbe za take prestopke od zgoraj.

*Aktivirani in visokoslovi v Trstu in okolici, ki se se niso vpisali, in žele vstopiti v akad. ferij dr. »Balkan« naj javijo svoj naslov tajnici Mari Blažina Trst, Grevta 263.

Mestni dekliški zavod »Vesna« v Mariboru. Zavod ima namen, nuditi dekletom v maturo pripraven in vzorno urejen dom, vsestransko izobrazbo in najboljšo vzgojo.

Nastanjen je v lastnem, modernem opremljenem poslopju z velikim vrtom in leži v neposredni bližini mestnega parka.

V zavodu sta sledeči šoli:

1. enoletna gospodinjstva šola, ki nudi temeljno izobrazbo v kuhanju in splošnem gospodinjstvu in k temu spadajočem računstvu, življenjskemu, zdravstvu, šivanju, obleki in perila, serviranju in drugih predmetih.

2. ženska obrtna šola za šivanje perila in oblek.

Po potrebi in številu prijavljenk se prirejuje še različni izobraževalno-strokovni tečaj, kakor trgovski, jezikovni (francoski, nemški, angleški, italijanski), in gospodinjstvi, kakor modarstvo, krojenje, umetna ročna dela itd.

Učenkam se nudi francoska in nemška konverzacija.

V internat pa se sprejemajo tudi gojenke, ki obiskujejo različne šole v mestu, kakor meščanska šola, učiteljice, trgovsko šolo, gimnazij, realno.

Mestna uprava je zavod pod novina strokovnim vodstvom popolnoma preuredila, tako da je gojenkam zagotovljen res najboljši dom.

Nadaljna pojasnila daje in prijave sprejema: Vodstvo dekliškega zavoda »Vesna«, Maribor, Askerčeva ul. 6.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico prosi vse odbornike, da naznanijo takoj predsedniku svoje stalno bivaliče.

Šolsko društvo. Podružnica pri Sv. Jakobu priredi v nedeljo 10. septembra t. l. v prostoru DKD vinske trgovce. Na to se opozorjajo vsa šentjakobska društva.

Iz tržaškega življenja

Vročerinski izdelovalci sladolede. Da so prodajalci sladolede zelo vročerinski, ve vsak, kdor jih pogleda na ulici, ako kričijo za svojim vozličkom. Saj soendar po večini prišli semkaj od toplega juga in so ostali vroči v kljub mrzli robi, ki jo prodajajo. Toda tudi izdelovalci sladolede niso nič manj vročerinski. To sta pokazala včeraj dva Furlana, ki izdelujeta sladolede v ul. Rapicio. Radi neke malenkosti sta se najprej pošteno skregala, potem pa pošteno nabila. Eden, neki Orazio Minimo, star 18 let, je prišel ves kravav na rešilno postajo, kjer so ga umili in obvezali. Sicer pa si bo moral kakih 15 dni obkladati z ledom glavo, namesto da bi delal sladolede.

Dva priporočljiva delavca. Pri trdki Vianello, ki ima nekoliko barak na polju Regina Elena blizu Rojana, sta bila zaposlena nekateri Ljudevit Burger in Josip Itok, oba 23-letna mladenčca. Nekoliko dni sta bila zelo pridna. Prihajala sta redno na delo in opravljala v redu svoje delo. Nekega dne pa ju ni bilo več ne na delo in tudi ne v našem mestu. Z njima pa je izginilo tudi več stvari, ki so bile

last Vianella: obleka, čevlji itd. Vianello je nekoliko časa čakal, da se vrne, ko pa ju le ni hotelo biti, ju je naznanil policiji. Po dolgem iskanju ju je policija izstaknila v Viareggio, odkoder bosta pripeljana te dni v Trst.

Ne puščajte stanovanj brez nadzorstva! Gospa Gazorzi je odšla le za nekoliko minut iz svojega stanovanja v ul. Ugo Foscolo 28. III. Zadržala se je, seveda, nekoliko več, nego je nameravala in ko se je vrnila domov je našla vrata odprta. Neznani tatovi so bili vdrti v stanovanje in ji ukradli 500 lir in raznega blaga za 5000 lir.

Požar. Včeraj zjutraj je izbruhnil požar v restavraciji »Vittorio Veneto« v Barkovljah. Bili so takoj obveščeni mestni ognjegašci, ki so bili kmalu na licu mesta pod poveljstvom stotnika Bugliovca, opravljeni z brizgalnicami. Ognjegašci so morali podreti dvojna vrata, da so prišli v buffet, kjer je bil že zgorel večji del oprav. Gasenje je bilo zelo oteženo, vendar se je posrečilo ogenj v kratkem pogasiti. Lastnik gostilne Ivan Kosovel trpi kakih 200 lir škodo. Vzrok požara ni znan. Varnostna oblastva so na vsak način uvedla preiskavo.

Mladitavi. V ulici Vincenzo Bellini so včeraj kakor po navadi kumarji razložili iz svojih čolnov kumare na obrežju ob kanalu. Kupcev se je nabralo še precej in to prilika so uporabili nekateri mladeniči, ki so si skrivaj naložili žepa in jo nato urno odkurili. Niso pa računali z bistrimi očesi navzočega mestnega stražarja, ki je stekel za dvema in ju zgrabil za jopič. Kumare je dobil lastnik nazaj, dečka pa, ki sta še mladoletna, bosta izročena zavodu za zaščito dece.

Neposredna nočna kopel. Včeraj zjutraj, še pred zoro, je hodil 59letni Attilij Capuani iz S. Marina ob Velikem kanalu. Bila je svetla noč in mož je bil tudi bržkone nekoliko preglobo pogledal v kozarec, tako da se mu je kar mlo storiло pri srcu, ko je gledal lesketanje valov v — kanalu. Kar nagiba se je čez breg in se divil. Nesreča ali kaj podobnega pa je hotela, da je mož zgubil ravnotežje in se prekucnil v umazano vodo. Kanal je vedno poln čolnov in tako se je zgodilo, da je pri padcu precej močno obrnil neki čoln s svojimi čelom in vsled tega še bolj nerodno padel v vodo. K sreči je znal nekoliko plavati, še bolj pa kričati. Njegovo obupno kričanje je privabilo na obrežje več ljudi in stražnikov, ki stanujejo itak tam blizu. Par ljudi je skočilo v čoln in po-tegnilo moža, ki je bil že izgubil glas, iz vode. Zdravnik rešila postaja, ki je bil medtem tudi že na licu mesta, mu je s svoje strani tudi primerno pomagal in ga dal nato odpeljati v bolnišnico, ker se je mož pri padcu precej močno ranil na glavi.

Vesti z Gorškega
Akad. fer. društvo »Adrija« v Gorici. Opozorjajo se vsa kulturna društva po deželi, da ima Akad. fer. dr. »Adrija« več predavateljev na razpolago, ki bi bili pripravljene predavati po deželi v področju raznih društev. Snov predavanj je sledeča: 1.) Zgodovina; 2.) Narodno gospodarstvo; 3.) Zemljiska knjiga; 4.) Spolne bolezni; 5.) Narodna higijena; 6.) Kužno bolezni. — Ker imajo predavatelji čas le od 20. t. m. do 10. septembra, se pozivljajo vsa društva, ki bi se rada poslužila teh predavateljev, da takoj javijo podpisnemu društvu, kako predavanje bi rada in kateri dan naj se predavanje vrši. — »Adrija« Gorica — Kavarna Adriatico — Piazza Vittoria.

Nemoren poselaj upokojenih učiteljev. (Iz krogov upokojenih učiteljev). Pravno razmerje med službodajalcem in službenecem določuje pogodba, če to razmerje ni določeno po katerem zakonu. Ko učitelj nastopi službo, se ne napravi službena pogodba, ker je pravno razmerje med deželno ali okrajem in njimi že

Krone, srebro, zlato, diamante, briljante in platin kupujem po najvišjih cenah.

zlatarna ALBERT POVN, Via Mazzini štev. 46 (prej via Nuova)

Purič Andrej 73

Trst — Via Media št. 6 — Trst

ima na prodaj večjo množico izgotovljenih štedilnikov ter prevzema in izvršuje točno vsakovrstna nova naročila.

Velika zaloga manufakturnega blaga in izgotovljenih oblek z lastno krojačnico za moške in ženske obleke

Andrej Maurič

Via Carducci 11 (Gospodina ulica), Gorica.

ČEVLIARNICA MICOLICH 23

Trst, via Udine 32 (vokal L' Ariosto) (prej Belvedere)

Izbera moškega, ženskega in otroškega obnove. Sprejema naročila in popravila. Lastna delavnica. — Usnje zajamčeno. Cene nizke. Postrežba točna.

Urarna in zlatarna

Lorenzo Macor 24

Trst, Via Udine 26.

Velika izbira ur, zlatenine in srebrnine

Prodaja se tudi na obroke po splošnih cenah.

Ob nedeljah se zglaštev v via Udine 33, III.

po deželnih postavah določeno. Učitelj(ce) se zaveže, da bodo izvrševali, kar se po šolskih zakonih od njih zahteva, okraj oz. dežela pa je po obstoječih zakonih zavezana, da učiteljskemu da, kar mu po zakonih, ki namestujejo službeno pogodbo, pritiče. Če se ena ali druga pogodbeni stranka ne drži pogodbe, dela proti-stranki krivico, kar ji krati njene pravice.

Po zakonu, po katerem je vpokojen učitelj stopil v pokoj, ima prejemati kot pokojnino vso plačo in doklade zadnjega službenega leta, če je doslužil 40letno dobo, drugače manj 2% za vsako leto, ki manjka do 40 let.

Poglejmo, kako se izvršuje ta zakon na Gorškem.

Učitelj, ki je doslužil 40 let, ne dobi pokojnine, enako prejemkom zadnjega leta, ampak kot skupno vsoto 386 lir na mesec. Enako se godi učitelju, ki je bil vpokojen med ali pred vojno z manjšim številom službenih let. Tudi temu se izplačuje pokojnina, ne da bi se pravilno vpoštevala padla valuta krone in lire. Glede valute je švicarski frank obdržal svojo predvojno veljavo. Pred vojno so imeli švicarski frank, krona in lira enako veljavo. Sedaj je 100 švicarskih frankov 415 lir. Kveficient za lito je tedaj 415. Učitelj, ki je dobival pred vojno n. pr. pokojnino na mesec 224 kron, bi moral sedaj dobivati 224 X 415 = 930 lir mesečne pokojnine, da bi ta imela vrednost, kakršno je službodajalec dolžan izplačevati po zakonu, ki obsega službeno pogodbo. Poleg tega bi morala država regulirati pri trgovcih, obrtnikih in kmetih valutni kveficient od 10 na 415. Ker pa tak vpokojenec dobiva sedaj mesto 930 lir z dvema draginskima dokladama vred samo 375 lir mesečno, je okrajan za 555 lir na mesec. Kako naj si ubogi upokojenci pomagajo?

Pravijo, da dežela ne more dati toliko vredne pokojnine kakor bi se morala nam odmeriti, da bi imeli vsaj toliko kakor pred vojno, ko še nismo bili odrejeni. Dobro! Zakaj pa ne velja valutni kveficient 168 na celi črti pri izplačevanju deželnih uradnikov in službenecov, zakaj samo za vpokojence? Če pokličemo ro-kodelca ali obrtnika na katero delo, ne študira in odločuje on, kje vzamemo denar, da ga izplačamo po dogovoru.

Položaj upokojenih učiteljev je pri sedanjih razmerah neznosen, je tak, da je potrebna nujna od pomoč.

DAROV
Ignac in Marica za šolsko spoudo 200 Lir. G. Kodrič Josip iz Sv. M. Magd. spoud. daru je 10 L za »Šolsko društvo«.

AMBULATORIJ

za spolne, sifilitične, kožne in otroške bolezni 44

D.ra G. & A. De Leo

Specijalista spolnjenja na pariški kliniki

Moderno zdravljenje sifilitične bolezni, zoženja in vnetaja cevi in kapavca.

Preizkušnja krvi za ugotovitev sifilitičnih okuženj.

Sprejemata od 10 do 12 in od 14 do 17.

Gorica, Piazza Nikola Tommaseo (Piazzetta) 8

Zaloga pohištva 54

ANTON BREŠČAK

Gorica, Via Carducci št. 14

(prej Gospodina ulica).

Doma kar manjka naj pregleda vsak — vse naj napiše si pri dnevi luči — omare mize, stole, posteljnjak — in vse kar rabi sploh v domači kući. — Kar manjka, to mu preskrbi Breščak — štiri-najst številka ulica Giosue Carducci.

MILO FENDERL VERDE PURO SUPERIOR GIALLO

Pazite na znamko!

DOBROZNANA MANUFAKTURNA TVRDKA

M. AITE

Trst — Via Mazzini štev. 37 (prej Via Nuova) — Trst

naznanja cenj. odjemcem, da se je preskrbela z veliko izbero blaga za moške in ženske obleke, platna, bombaževine, volnenih odev, zimne in vaitranile odev lastnega izdelka, trilža, volne in žime, izdelanega perila kakor tudi vsakovrstnih pletenin. Istočasno naznanja, da je preskrbljena z bogato izbero vseh potrebščin za pomlad in poletje po najzmernejši cenah.

Pozor na domačo tvrdko!

FRANC SAUHA, Gorica, Gospodina ulica sedaj Via Carducci št. 25, naznanja slavnemu občinstvu, da ima veliko izbero šivalnih strojev več vrst za krojače, šivilje in čevljarje iz najboljših nemških tovarnen, katere jamči 10 let.

Dalje velika izbira dvokoles. Izjemno prodaja tudi na obroke. — Ceniki na zahtevo poštne prosi. Lastna mehanična delavnica.

ETERNIT,

to se pravi po slovensko VEČNA STREHA.

Zastopstvo in zaloga

R. KANALC, Su. Peter na Krusu.

Predno se odločite za krije streh, vprašajte za vzorce in proračun. (486)

Srebrne krone in zlato plačujem po najvišjih cenah

ALOJZIJ POVN

Trst, Piazza Garibaldi št. 2 (prej Barriera)

ALESSANDRO LEVI-MINZI via dei Reitor 1 in via Maccanton 7-13

P OHIŠTVO

Absolutno konkurenčne cene. (97)

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu.

Vogal via Valdirivo 27 — Via 30 ottobre 11

Izvršuje vse bančne posle.

Kupuje in prodaja raznovrstne tuje valute. — Prodaja in kupuje jugoslovanske krone. — Izvršuje nakazila SHS kron v Jugoslavijo. Sprejema SHS krone na obrestovanje po dogovoru.

Vloge na knjižice v Lirah obrestuje po 3 3/4 % netto

Vloge na tekoče račune po 4 1/2 %

Vezana vloge obrestuje najugodnejše po dogovoru.

Glavni sedež banke: LJUBLJANA.

Podružnice: Gorica, Maribor, Celje, Kranj, Ptuj, Brežice, Novisad, Sarajevo, Split, Metković.

Delniška glavica: 500 kron 50.000.000.—

Rezervni zaklad: „ „ 45.000.000.—

Tel. št. 5-18. Urađuje od 9-13.

JADRANSKA BANKA

Delniška glavica L 15.000.000 Rezerve L 5.100.000

Dunaj, Opatija, TRST, Zadar. (1)

Afilirani zavodi v Jugoslaviji: Jadranska banka, Beograd in njene podružnice v Celju, Cavtatu, Dubrovniku, Ercegovom, Jelsi, Korčuli, Kotoru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Sarajevu, Splitu, Šibeniku in Zagrebu.

Afilirani zavod v New-Yorku: Frank Saksor State Bank.

Izvršuje vse bančne posle.

PREJEMA VLOGE

na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 4%.

Na odpoved vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.

Daja v najem varnostne predale (safes)

Zavodovi uradi v Trstu:

Via Cassa di Risparmio štev. 5 — Via S. Nicolò štev. 9.

Telefon št. 1463, 1793, 2676. Blagajna posluje od 9. do 13. ure.